

Євгенія Поліщук, Анна Корнилюк, Владислав Лавренюк, Владислав Горбов, Алла Іващенко, Марія Теплюк

Ведення бізнесу у воєнний час: Голос українського релокованого бізнесу

Війни не тільки порушують економічну стабільність, але і призводять до релокації численних підприємств, змінюючи соціально-економічний ландшафт постраждалих регіонів. Метою цього дослідження є аналіз релокованих підприємств в Україні, зокрема їхніх потреб та адаптації в регіонах, що їх прийняли. Метод експертного опитування був застосований до 58 релокованих мікро-, малих та середніх підприємств. Опитування та огляд вторинних джерел дали змогу зробити висновок, що безпека є основною рушійною силою релокації (65 % респондентів). Хоча для понад половини респондентів релокація призвела до зростання ділової активності в регіоні, що їх прийняв, їхня здатність покривати власні потреби за допомогою власних коштів знизилася, що призвело до попиту на зовнішні джерела фінансування. Найбільшими проблемами є культурні відмінності та відмінності у веденні бізнесу, втрата постачальників та витрати на електроенергію. Крім фінансування, найбільші три потреби охоплюють доступ до нових ринків (60 %), потреба в новому обладнанні (57 %) та отримання спеціальних місцевих дозволів (47 %). Органи місцевого самоврядування регіону, що приймає релокований бізнес, а також іноземні донори зіграли вирішальну роль в адаптації до умов нового регіону. Своєю чергою, підприємства також відзначають свій внесок у розвиток регіонів, що їх прийняли, за допомогою податкових відрахувань і забезпечення населення робочими місцями та продукцією кращої високої якості. Підприємства демонструють свою відкритість до співпраці з іноземними донорами більшою мірою, ніж із місцевими спонсорами. Ці результати корисні для розробки політики, що стосується регіонального розвитку та післявоєнного відновлення України.

Ключові слова: релокований бізнес, переміщений бізнес, малі та середні підприємства, війна, війна росії в Україні

Класифікація JEL: L25, R23

Стаття знаходиться у відкритому доступі і може розповсюджуватися на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International license, що дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії за умови наявності відповідного посилання на оригінальну версію статті.